
Regional kulturskoleplan

Kulturskolene i

Folldal - Alvdal – Tynset – Tolga – Os – Røros – Holtålen

Innhold

Innledning	3
Fagplan teater og dramafaget	7
Fagplan visuelle kunstfag	11
Fagplan dans	14
Fagplan musikk	17
Gitar	19
Slagverk	21
Piano	25
Fiolin	30
Sang	32
Messing	34
Treblås	36
Musikkteknologi	41

Undervisning i kunstfag handler om å lære seg noe, men handler samtidig også om å lære om seg selv, om andre, om relasjoner, om livet. I tillegg til å undervise i disiplinen, underviser kunstpedagogen like gjerne eleven i hvem han er og kan være, hvem han kan relatere seg til og hvilke verdier som er ledende i disse fellesskapene. — Nielsen/Angelo, 2014

Innledning

Planen er utarbeidet i et samarbeid mellom alle kulturskolene i Fjellregionen, leder og lærere. Den har en regional forankring der vi ser at kulturskolene i Fjellregionen har et særskilt ansvar for å ivareta vår felles regionale kulturarv og identitet. Sammen med de nasjonale målene for kulturskolene bærer undervisningen preg av dette og danner et godt grunnlag for en felles forståelse av hva kulturskolene i regionen er og hva fundamentet for opplæringen bygger på.

Planen er forankret i prinsippene i opplæringsloven og den nasjonale rammeplan - «Rammeplan for kulturskolen - Mangfold og fordypning». Denne regionale planen skal danne grunnlag for lokale plaverk.

KULTURSKOLENS SAMFUNNSOPPDRAG - fra «Rammeplan for kulturskolen - Mangfold og fordypning» 2014

Kulturskolens samfunnsoppdrag er forankret i Opplæringslovens paragraf § 13-6: "Alle kommunar skal aleine eller i samarbeid med andre kommunar ha eit musikk- og kulturskuletilbod til barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet elles." (1997). Samarbeidet med skoleverket knytter kulturskolens oppdrag sammen med grunnskolens målsetting: "Opplæringens mål er å utvide barns, unges og voksnes evner til erkjennelse og opplevelse, til innlevelse, utfoldelse og deltakelse." (Læreplanverket K06).

Kulturskolen ivaretar et mangfold av kunst- og kulturfag og har som oppgave å utvikle kunstfaglig kompetanse og uttrykksevne så vel som kreativitet, kritisk sans, kulturell og sosial kompetanse. Dette er grunnleggende for livsmestring og danning.

Kunsten former identitet og øker forståelse for andres uttrykk. Gjennom arbeid med kunst utvikles fantasi og sanselighet, og som deltagere i kulturelle fellesskap utvikler vi vår trygghet og forståelse for hva det vil si å være menneske, alene og sammen med andre

Kulturskolen skal gi et tilbud av høy faglig og pedagogisk kvalitet og representerer en vesentlig fordypning utover det obligatoriske skoleverket. Opplæring i kulturskolefagene er individuelt tilpasset, langsiktig innrettet og kan gi elever en livslang interesse, for noen også et grunnlag for yrkesutdanning innen kunstfag

Kulturskoletilbudet har en bredere kunstfaglig portefølje enn grunnopplæringen og retter seg i hovedsak mot barn og unge i alderen 0-19-år. Kulturskolens programtilbud skal ivareta læring, opplevelse, skaping og formidling på alle nivå gjennom bred rekruttering og planmessig opplæring.

Tilbudene skal være relevante for elever som ønsker å kvalifisere seg for videregående opplæring og høyere utdanning innen kunstfag. Som lokalt ressurscenter skal kulturskolen også medvirke til å styrke kulturell kompetanse og utfoldelse i lokalsamfunnet gjennom forpliktende samarbeid med skole-, kultur- og helsesektoren. Dette samarbeidet retter seg mot alle innbyggere i kommunen

KULTURELT RESSURSSENTER

Kulturskolen skal være et kunstfaglig ressurscenter med høy kompetanse innen alle kunstfagene. Gjennom et bredt og nært samarbeid med alle kulturaktørene i kommunen skal vi kunne bidra til en positiv utvikling innen hele kulturfeltet, med særlig vekt på barn og unge.

Som kommunal offentlig opplæringsinstitusjon skal kulturskolen samarbeide med kommunale enheter som kulturetaten, oppvekstsektoren og helsesektoren. På denne måten møter vi eleven på flere arenaer og lærer å kjenne eleven som et helt menneske. Ved å ta utgangspunkt i elevens sosiale, kulturelle og faglige behov, gir vi den enkelte et godt tilbud.

Det er spesielt viktig med et godt samarbeid mellom oppvekst- og kulturetaten i kommunen for på best mulig måte å legge til rette for et bredt kommunalt tilbud på kulturområdet. Eksisterende samarbeidsarenaer som UKM (Ungdommens kulturmønstring) og DKS (Den kulturelle skolesekken) skal videreutvikles.

Det er viktig å presisere at kulturskolen er en opplæringsinstitusjon og skolens kjernevirksomhet er undervisning.

ORGANISERING AV OPPLÆRINGA

Undervisninga i kulturskolens fag organiseres innenfor tre opplæringsprogram med ulik profil og målsetting: Breddeprogrammet, Kjerneprogrammet og Fordypningsprogrammet. Programmene skal ivareta behovet for tilpasset opplæring og er gradert i forhold til undervisningsmengde og krav til egeninnsats. Det ligger et stort faglig-pedagogisk potensial i videre utvikling av samvirket mellom individuell oppfølging og gruppeundervisning.

Slik kulturksolene i Fjellregionen jobber og organiseres i dag, har vi vårt hovedvirke innenfor Kjerneprogrammet. Hvorvidt det er formålstjenelig og hensiktsmessig å ha tydelige skiller mellom programmene vil variere mellom fagområdene og mellom kommunene. Breddeprogram er under utvikling i de fleste ac kommunene. Et fordypningsprogram må realiseres i samarbeid mellom kommunene og Nord – Østerdal videregående skole og eventuelt andre aktuelle aktører som for eksempel Vinterfestspill i Bergstaden.

Breddeprogram – Programmet har åpent opptak for alle elever som ønsker det. Gjerne et åpent tilbud til alle i en utvidet skoledag. Undervisninga skal bidra til å utvikle kreative evner, faglig kompetanse og samarbeidsevne som grunnlag for personlig utfoldelse. Breddeprogrammet omfatter fagtilbud som er særskilt egnet for gruppe- og ensembleundervisning. Undervisninga kan gis i form av introduksjonskurs, begynneropplæring eller som opplæring for viderekommende. Det er blitt sagt at bare i fellesskap med andre, kan en lære seg selv å kjenne.

Krav til deltakelse og egeninnsats spesifiseres nærmere i det enkelte undervisningstilbud.

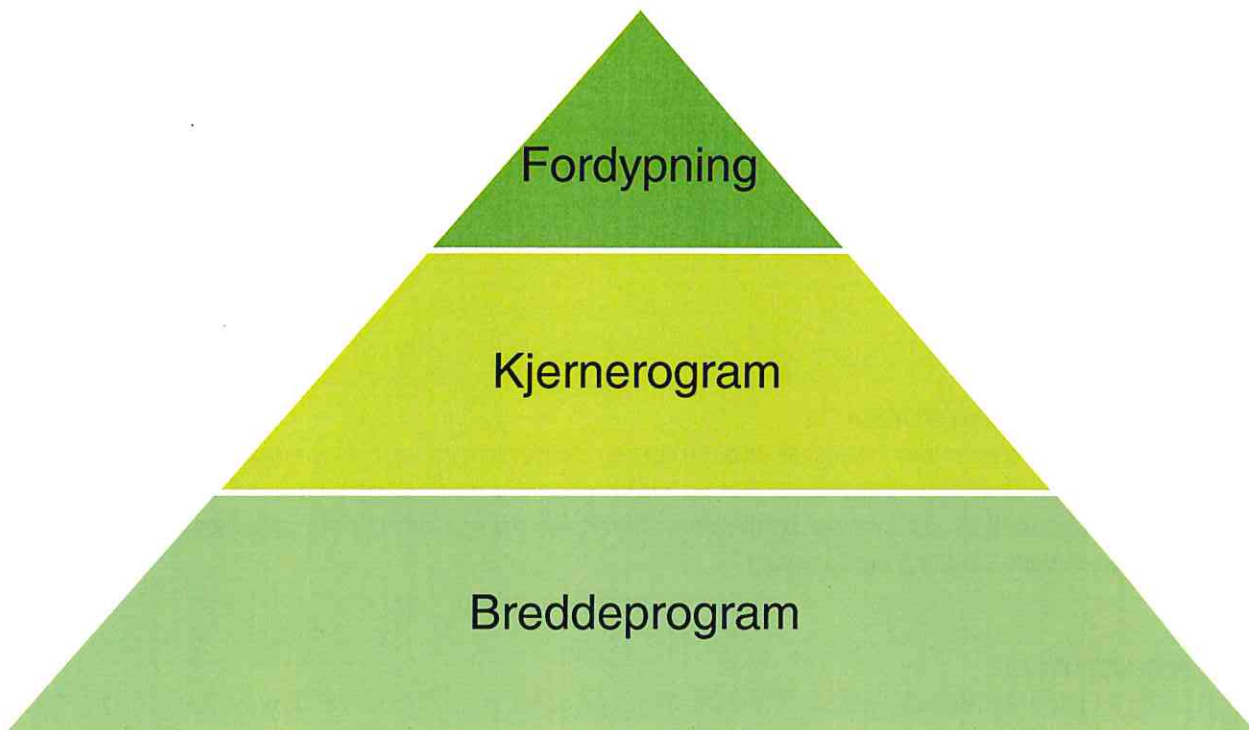
Kjerneprogram – Kjerneprogrammet er kulturskolens hovedvirksomhet. Langsiktighet er hovedprofilen i kjerneprogrammet. Programmet er for elever som ønsker å arbeide med kunstfaget over tid, og er basert på progresjon, systematisk trening og elevens utvikling gjennom ulike faser. Opplæringa vil vanligvis strekke seg over flere år.

Kjerneprogrammet skal være rekrutterende og forberedende for elever som ønsker å gå videre til Fordypningsprogrammet. Det skal også kunne forberede for videre utdanning. Opplæringa deles inn i faser som bygger på hverandre, og fasene sier noe om hvor langt eleven har kommet i faget.

Elevens individuelle forutsetninger vil være bestemmende for progresjonen. Det er derfor ingen tidsplan knyttet til de ulike fasene. Åpent opptak.

Fordypningsprogram – Fordypningsprogrammet er for elever med særskilte forutsetninger og interesser for den kunstneriske aktiviteten. Det blir stilt krav til høy og målrettet innsats. Fordypningsprogrammet skal kunne forberede for høyere utdanning.

Programmet bygger på Kjerneprogrammet, men er vesentlig forsterket med hensyn til undervisningstid og innhold. Det planlegges som et forløp med faglig progresjon. Det er en forutsetning at læreren utnytter familieengasjement, bygger støtte- og kontaktnett rundt eleven og ser hva som trengs for elevens totale vekst. Spesielt viktig er det å fremme bevisstgjøring hos eleven om ambisjoner og videre valg.

DEN LEKNE KULTURSKOLEELEVEN – TO PLAY

«to play» oversettes både som å spille og å leke. Å lære i kulturskolen skal være lekende læring for eleven. Det skal fokuseres på det lystbetonte og det iboende i eleven selv. Utvikling ut fra egne forutsetninger og ønsker. Samspill mellom elev og lærer er viktig på begge premisser.

IMPROVISASJON

Improvisasjon er et sentralt element kunstfagene. Improvisasjon er med på å opprettholde leken og nysgjerrigheten i en elevs strukturerte hverdag, utvikler kreativitet og fantasi, styrker samhandling og evnen til å lytte og se hverandre. Å improvisere er å møte det uforutsigbare, og denne evnen vil være et viktig hjelpemiddel for eleven videre i livet. Det gjelder å slippe seg fri, og lærerens oppgave er å legge til rette for å skape den tryggheten som kreves.

RELASJON

Kulturskolen skal være en trygg arena for å vokse. En god relasjon mellom lærer og elev er derfor viktig. Sentrale begreper i relasjonen mellom lærer og elev er faglig og personlig støtte. Faglig støtte handler om utvikling av kunnskap og ferdigheter, faglig innsikt og forståelse. Personlig støtte handler om at elevene føler seg verdsatt som den de er med sin personlige egenart og sine egenskaper, om å bli møtt med respekt og bli rettferdig behandlet. (fra Læringsmiljøsentret) Eleven skal være i sentrum, få tilpasset og variert undervisning og oppleve mestring. Slik kan eleven blomstre og utvikle seg – både faglig og personlig.

OPPLEVELSE OG FORMIDLING

Elevene skal ha det fint når de spiller på instrumentet sitt. De skal også kunne glede andre med sin musikk. Elevene skal få øvelse i å opptre under trygge og støttende forhold. De skal også lære seg å lytte til andre som spiller, og lære å gi respons og oppmuntring til sine medelever.

Formidling er veldig viktig. I dette ligger det å jobbe seg fram til ulike stemninger i de forskjellige fagene/disiplinene. Man må tørre å spille på følelsesregisteret og å gå inn i ulike roller – «hva er det vi vil meddele publikum»? Læreren er en viktig rollemodell og må være bevisst på sin formidling i møtet med elevene.

TVERRFAGLIG SAMARBEID

Vi har mye å lære av hverandre på tvers av disipliner og alle faggrupper har noe å tilføre hverandre. Vi inspirerer hverandre - både elever og lærere får nye ideer, bedre forståelse av de andre fagenes egenart og utnytter hverandres kompetanse når vi jobber på tvers. Dette handler om å spille hverandre gode. Det er viktig at elevene får oppleve å skape og samhandle og jobbe fram mot felles mål, enten det er en større eller mindre forestilling.

SAMARBEID MED FORELDRE/FORESATTE

En viktig faktor for at eleven skal lykkes, er at både foreldre/foresatte og lærere er engasjerte og støttende og har forventninger til at barnet skal lære. Det forventes egeninnsats fra eleven både på timene og hjemme. En løpende kontakt mellom kulturskole og hjem om elevens utvikling, trivsel, frammøte og øvingsinnsats, er avgjørende for elevens utvikling og framgang.

GODE ARBEIDSRUTINER.

Det er viktig å hjelpe elevene til å etablere hensiktsmessige og selvstendige måter å øve eller trene på. Det innebærer å kunne planlegge. Når? Hva? Hvordan? Det innebærer videre hjelp til fysisk oppvarming, mental oppvarming, teknisk trening, innstudering, memoreringsarbeid, kartlegging av krevende utfordringer, vurdering av egen framgang og innsats. Dette kommer igjen som læringsmål i fagplanene.

Elevmedvirkning og motivasjon henger sammen. Gjennom dialog mellom eleven og læreren, der eleven får være med å legge planer, utvikle evne til egenvurdering, si sin mening om miljøet på kulturskolen, undervisninga og hvordan de lærer, får eleven innflytelse på egen læringsprosess.

Fagplan teater og dramafaget

INNLEDNING

Teater har eksistert så lenge mennesket har levd på jorden. Gjennom tidene har drama og teater blitt brukt til å sette fokus på viktige temaer, brukt som terapi, som ren underholdning og holdningsarbeid. Listen kan fortsette i det uendelige. Dette er et fag som rommer hele mennesket.

Faget er delt i to ulike betegnelser, drama og teater.

Drama:

Består som oftest av øvelser som igjen kan brukes til å lage teater. I drama kan man la øvelsene stå for seg selv, uten å nødvendigvis ha et sluttprodukt, som f. eks en forestilling, som mål. Øvelsene blir ofte brukt i undervisningssammenheng og de kan også ha terapeutisk virkning.

Teater:

Et mangfold av dramatiske virkemidler kan bidra til en teaterforestilling. Nevnes kan blant annet stemmebruk, gestikulering, sang, musikk og dans, men ikke nødvendigvis samtidig. Teater kan samvirke med et eller flere andre visuelle elementer, slikt som scenografi, lyssetting, scene, kulisser, kostymer, sminke, lyd, spesialeffekter og rekvisita for å fremme dramaturgien. Det som framstilles er som regel innøvd og fastlagt ved hjelp av et ferdig skrevet teatermanuskript, men skuespillerne kan også improvisere en forestilling uten fastlagt manus. De bruker da sin erfaring og kompetanse som skuespillere til å skape noe akkurat her og nå.

Undervisning i kulturskolen er en herlig blanding av drama og teater.

En del av dannelsingsinnholdet i faget er å kunne se teater som scenekunst i historisk -, kulturelt -, sosialt- og politisk perspektiv. Eleven må stimuleres til refleksjon og kritisk tenkning, til å stille spørsmål, verbalisere og til å se betydningen teateret kan ha for det holistiske menneskesynet.

BESKRIVELSE AV FAGET

Teater er en form for scenekunst hvor hensikten er å framstille- eller fortelle en historie, ide eller formidle følelser for et publikum.

Vi bygger den grunnleggende undervisningen på dramapedagogiske øvelser som bl.a. improvisasjon. Det innebærer å bruke kroppsspråk, stemme, samarbeide m.m.

Vi ønsker å vekke og opprettholde interessen for teater bygget på barnas naturlige rollelek. Gjennom improvisasjon, fantasiøvelser, musikk og mime vil vi bidra til å utvikle elevenes fantasi og fortellerevne. Vi fokuserer på samarbeidsøvelser, og lærer elevene viktigheten av å innordne seg i gruppen, og å forstå behovet for struktur og beherskelse. Samtidig skal det være rom for individet. Men viktigst av alt: Vi skal ha det gøy med teater!

LÆRINGSMÅL

Eleven er instrumentet i vårt fag

Breddeprogrammet:

Forventninger til læreren

- skaper et læringsmiljø preget av trivsel, trygghet og samhandling
- vektlegger basisferdigheter
- vektlegger prosess og mestring
- stimulerer elevenes konsentrasjon, sanser og fantasi
- skaper gode formidlingsopplevelser
- er åpen for brede nettverksamarbeid

Eleven

- kan utøve dramalek og improvisasjon i samspill med andre
- samarbeider og deltar aktivt i et sosialt fellesskap
- kan presentere enkle roller og sceniske situasjoner i små spill
- har deltatt i enkle visninger på en relevant arena
- er del av et levende lokalmiljø og bidrar til å skape felles lokal identitet og livsglede

Kjerneprogrammet:

Fase 1

- mestrer basisferdigheter i spill, med kropp og stemme
- kan skape spill gjennom arbeid med enkle, improviserte forløp og gjennom arbeid med enkle tekster
- kjenner grunnleggende prinsipper for samspill (akseptere og lytte)

Fase 2

- har videreutviklet sine ferdigheter i spill med kropp og stemme
- kan improvisere fram roller, situasjoner, handlingsforløp og stemninger med utgangspunkt i tekst/fortelling, gjenstand, bilde, tema, musikk/lyd, sted, egen opplevelse
- har videreutviklet evnen til oppmerksomhet og iaktakelse i samspill
- kan formidle roller og sceniske situasjoner i små og store produksjoner
- har utviklet disiplin og god øvingskultur

Fase 3

- har teaterspesifikke ferdigheter og forståelse på viderekomment nivå
- har erfaring med ulike sjangrer, formuttrykk og spillestiler
- har sett teaterforestillinger sammen med elever
- har utviklet gode strategier i selvledelse og forberedende arbeid
- har deltatt på arenaer for kunstnerisk samarbeid der flere av kulturskolens kunstuttrykk er integrert

Fordypning:

- har utviklet ferdigheter på høyt kunstnerisk nivå og med personlig uttrykk
- kan skape roller, situasjoner og stemninger gjennom arbeid med tekstbaserte og fysiske skuespillerteknikker
- er et godt forbilde for medelever
- har bevissthet om bruk av rom, tekst og musikk/lyd i utvikling av sceniske uttrykk
- viser selvstendighet og innsikt i egen kunstneriske utvikling
- er forberedt til opptaksprøver og videre teaterstudier

Viktige parametere man bør gjennomgå i løpet av disse tre nivåene:

Kropp - Stemme - Pust - Undertekst - Improvisasjon/lek - Status - Blokkering/akseptering -
Dynamikk - Spontanitet - Tekstlæring/formidling - Samarbeid

ORGANISERING AV UNDERVISNINGEN

Individuell/gruppe-undervisning ukentlig.

Må påregne mer øvingstid inn mot forestillinger.

SAMARBEID MED HJEMMET

Viktig med god og korrekt informasjon
Foreldremøte minst en gang i året

FORVENTNINGSAVKLARING

Tilbud om individuelle samtaler hvis ønskelig

UTSTYR

En blackbox/stort tomt øvingsrom. Minst 80 kvm.
Lyddempet. Gode materialvalg i forhold til lyd og lysforhold
God akustikk
Et lagerrom for rekvisitter/kostymer/scenografi rett ved.
Permanent lys og lyd i forbindelse med øving/forestilling

ØVING/INNSATS

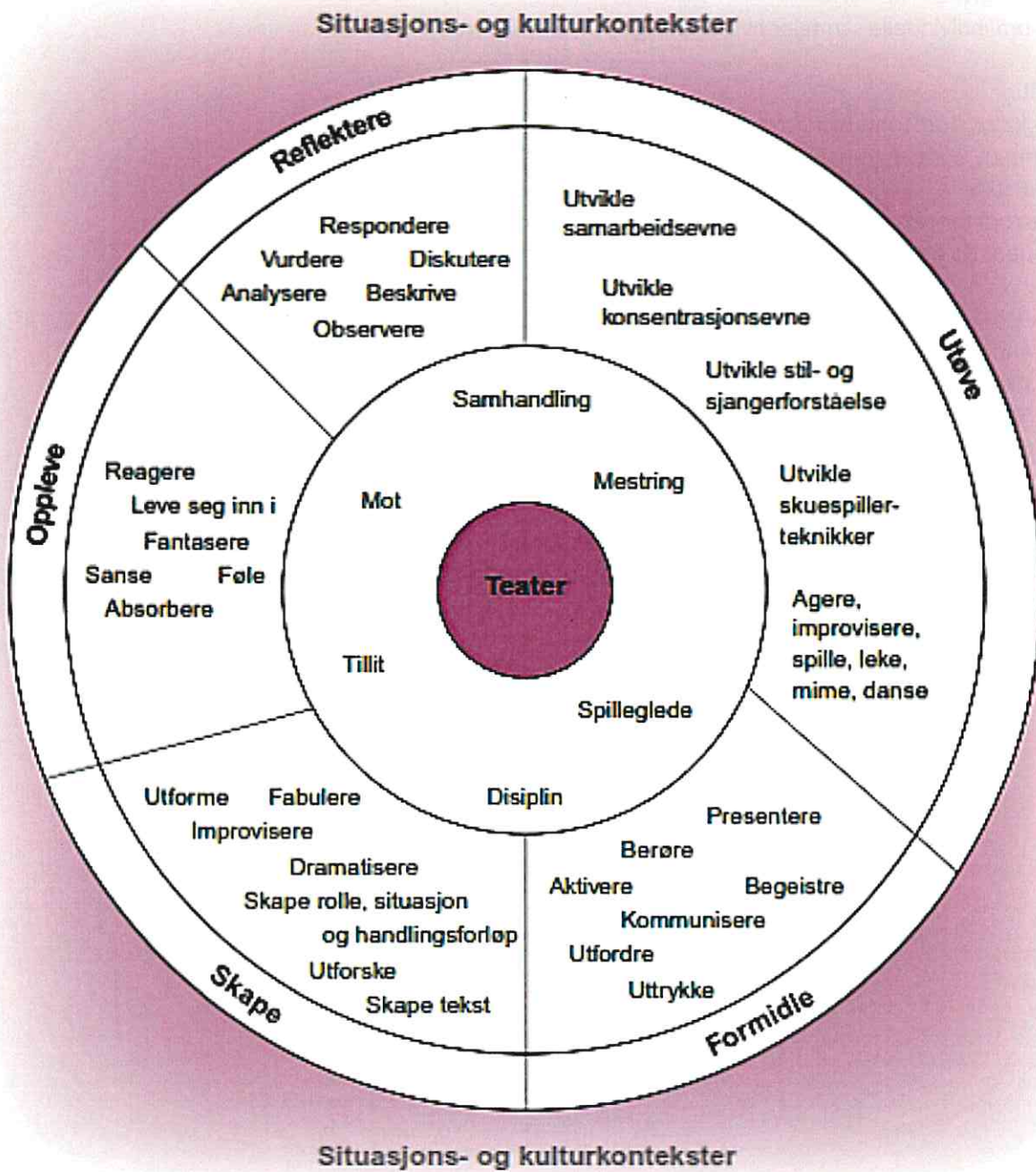
Egenøving må beregnes
Ekstra øvelser inn mot forestilling må beregnes
Foreldrehjelp i forhold til manuspugging
Foreldrehjelp til å skaffe til veie enkle kostymer og rekvisitter

VURDERING FOR LÆRING

Kontinuerlige tilbakemeldinger i løpet av teaterprosessen
Evaluering/refleksjon i ettertid – i forhold til prosess og forestilling

GENERELT

Nær kontakt mellom lærer og foresatte er viktig for å oppnå gode ønskede resultater.

Fagplan visuelle kunstfag

Vi ønsker å gi alle elever muligheten til å utvikle kunnskap og ferdigheter i visuelle kunsthøgskolefag. Gjennom dette ønsker vi at elevene skal finne egne uttrykk, som de formidler og blir stolte over. Vi ønsker å styrke elevenes estetiske, sosiale og kulturelle kompetanse, i tillegg til å styrke deres egen kritiske evne til refleksjon og selvstendige valg.

I det lokale kulturlivet ønsker vi å være en god representant, der elevene får muligheten til å sette preg på lokalsamfunnet.

Et visuelt kunsthøgskolefag er et praktisk og skapende fag, som tilbyr et bredt spekter av materialer og teknikker. Faget varierer tilbudet fra år til år. Det er fokus på et møte med kunstneriske virkemidler, som redskaper, teknikker og en inspirerende undervisning. Faget vil gi elevene muligheten til kreativitet og skaperglede. For å realisere visuell kunst vil faghjulets læringshandlinger *sanse, skape, formidle og reflektere* stå sentralt på tvers av emnene og gi ideer og føringer for tilrettelegging av opplæringa.

Den regionale læreplanen skal være et utgangspunkt for hver enkelt kulturskole i Follidal, Alvdal, Tynset, Tolga, Os, Rørros og Holtålen. Den enkelte lærer i visuelle kunsthøgskolefag står fritt til å lage sitt eget innhold i forhold til egne uttrykksformer, fasiliteter og ulike elevsammensetninger.

Organisering av undervisninga

Undervisninga i våre kulturskoler organiseres innenfor de tre opplæringstilbudene, som er fastsatt av Norsk Kulturskoleråd, men med vår egen profil og målsetting. De tre tilbudene er: Breddetilbudet, kjernetilbudet og fordypningstilbudet. De skal ivareta behovet for tilpasset opplæring og er gradert i forhold til undervisningsmengde og krav om egeninnsats.

Undervisningen foregår stort sett, annent hver uke, á 90 minutter i grupper. Gruppestørrelse og lærertetthet vil avhenge av elevenes alder og utviklingsnivå. Det gis individuell veiledning. Alle elever skal få tilbakemelding på egen utvikling og egne resultat.

Breddetilbudet: Er åpent for alle som ønsker å være med på kulturskolen. Undervisninga skal bidra til å utvikle kreative evner, faglig kompetanse og samarbeidsevne, som et grunnlag for personlig utfoldelse.

Kjernetilbudet: Har et åpent opptak for elever som er motiverte for større utfordringer og systematisk egeninnsats. Innholdet i undervisninga skal bidra til å utvikle kreative evner, håndverksmessig og kunstnerisk kompetanse og samarbeidsevne.

Fordypningstilbudet: Undervisninga vektlegger utviklingen av kreative evner, håndverksmessig og kunstnerisk kompetanse, selvstendighet og samarbeidsevne. Undervisning og veiledning er tilpasset den enkelte elev og foregår både individuelt og i grupper. Dette tilbudet er for elever som har særlig interesse og forutsetninger for å arbeide med faget. Innhold og omfang er forsterket i forhold til tidligere nivå.

Innholdet i vår undervisning

Vår undervisning vil være knyttet opp mot våre mål og vil spenne over ulike tema og teknikker, alt etter våre fagfelt og organisering. Vårt felles mål for undervisninga vil allikevel være å ta vare på alle elevers grunnleggende evner og vilje til å uttrykke seg visuelt. Det er viktig for oss å ta vare på den enkeltes skaperglede.

Vi kan nevne noe av det innholdet som vi vil ha i vår undervisning:

Grunnleggende ferdigheter innen tegning, form og farge: Blyant, kullstift, pastellkritt, akryl, maling på lerret, akvarell mm.

Strek og flate: Tegning, radering, skisse

Farge og tekstur: Maling, foto, grafikk

Komposisjon og teknikker: Collage, linosnitt, grafikk

Se/persepsjon: Kroki, perspektiv, stilleben, skissere

Form og innhold: Tegning, maling, skulptur, performance

Abstraksjon og forenkling: Skulptur, animasjon, tegneserie

Finne hensikt og se sammenhenger: Observere, analysere, assosiere

Teknikker, verktøy og materialbruk: Utvikle og øve ferdigheter, blande farger, redigere videoer, papirarbeid, mosaikk, tre, glass, metall, grafikk

Andre grunnleggende emner som er sentrale for visuell kunst er:

- Teori om form og farge
- Komposisjon
- Materialkunnskap
- Kunnskap om verktøy og utstyr
- Kunsthistoriske emner

Der det er mulig, vil vi også legge til rette for å bruke lokale kunstnere og tradisjoner. Det vil være identitetsskapende og motiverende å arbeide med lokale sætrekk.

Generelt

Nær kontakt mellom lærer og foresatte er viktig for at elevene skal trives og lykkes.

I løpet av et år kan elevene delta i enten et tverrfaglig samarbeid, en utstilling eller et utadrettet arrangement.

De kunstneriske resultatene vil være avhengige av materiell, redskaper og utstyr. Dette gjelder alle opplæringstilbudene. Lærernes kompetanse er viktig når det gjelder valg og innkjøp av utstyr og materiell.

Vasking og rydding

Det å forvalte materialer og utstyr er en kompetanse. Vi vil ta vare på omgivelsene og utstyret vårt. Det betyr at ingen elever kan gå før alt er ryddet og vasket. Utstyret vaskes helt rent, bord ryddes og vaskes og utstyr legges på plass. Søl på gulvet vaskes eller feies. Tar vi godt vare på alt, betyr det at utstyr o.l. varer lenger, noe som gir oss økonomi til nye innkjøp. Det blir også triveligere å bruke lokalene etter oss.

Klær

Elevene må selv sørge for å ha med egnede klær til undervisningen. Klær som tåler å bli flekkete og bli sølt på er å foretrekke.

Utstyr

Vi har utstyret og materialene som trengs på skolen. Hver enkelt elev får malerskrin og pensler når de starter opp. Dette er det viktig å ta godt vare på.

Arbeidsformer

Det visuelle kunstfaget i kulturskolen er vidt og dekker mange ulike uttrykksmåter og spesialiserte fagfelt. Men det skapende mennesket vil alltid stå i sentrum. Å skape er den mest grunnleggende kompetansen elevene skal tilegne seg, og dette vil derfor være hovedfokuset til oss alle.

Fordi lærerne på de ulike kulturskolene i regionen har ulike kvaliteter og teknikker, vil uttrykksformene variere noe fra skole til skole. Men møtet med de kunstneriske virkemidler som materialer, redskaper, teknikker og en inspirerende undervisning, er felles. Vi ønsker alle å gi elevene muligheter til å utvikle sine evner. Elevenes fantasi og kreativitet vil bli stimulert. Gjennom skapende arbeid og et skjerpet blikk, vil dette bidra til å forme den enkelte elevs identitet. Mestringsfølelse og glede ved å skape noe, er også et veldig viktig mål for oss.

Arbeidsformene i faget er allsidige og lekene, men også disiplinerte og målrettet. Det benyttes både lærerstyrt undervisning, veiledning, selvstendig arbeid, elevsamarbeid og prosjektsamarbeid. Vi mener at variasjon av metoder og arbeidsformer vil motivere både elever og lærere.

Å produsere utstillinger/visninger er både et mål og en arbeidsform i faget.

Eksempler på aktuelle arbeidsmåter, kan være:

Å lære ulike teknikker: Animasjon og video, grafikk, tegning og maling, foto, video, digitale medier, keramikk, steds spesifikk kunst, tradisjonelt og lokalt håndverk, utstillingsarbeid og montering.

Å stimulere til opplevelse og skaperglede

Det er viktig at vi gjør enkle ting først, som deretter kan utvides. Det er lett å glemme improvisasjon og lek. Vi vil lære elevene å være åpne for det uforutsigbare som skjer underveis i prosessen til ferdig arbeid. Dette vil gjøre elevene mye tryggere. Samfunnet i dag har blitt så perfekt og det er blitt vanskeligere å være kreativ. Det er viktig at vi lar elevene få sjansen til å slippe sansene løs, og få lov til å være frie. Selve målet kan lett hemme, da er det viktig å få være i prosessen, og finne det gode i hver enkelt.

Overordna mål for undervisninga

Gjennom arbeidet med visuell kunst skal elevene:

- utvikle sin uttrykksevne, formsans og sine kreative ferdigheter
- utvikle skaperglede og oppleve mestring
- gjennom ulike prosjekt delta på lokalhistoriske og kunstfaglige arbeid
- utvikle evne til kommunikasjon og samarbeid
- bli ressurspersoner som bidrar til et levende lokalmiljø
- gi alle muligheten til å være kreativ
- gi rom for eksperimentering, uten fokus på ferdig produkt
- å bruk lek som et verktøy i den skapende prosessen
- skape en arena som er inkluderende for alle
- få elevene til å tro på seg selv
- trene elevene på utholdenhet og til å utvikle prosjekt over tid

Læringsmålene våre

Her beskriver vi de tre tilbudene med læringsmål og med forventninger til lærerne og til elevene:

Breddetilbudet vårt

Breddetilbudet er et begynnernivå, der det er viktig å skape et godt sosialt miljø med samhandling, og legge vekt på gode prosesser og mestring for den enkelte.

Lærerne:

Vi ønsker å skape et læringsmiljø preget av samhandling, opplevelse og kreativitet.

Vi vil vektlegge prosess og mestring.

Vi vil gi rom for elevenes refleksjoner rundt sine arbeider.

Vi vil tilrettelegge for kunstfaglig aktivitet, være kulturformidlere og inspiratorer.

Vi vil lede elevene fram mot presentasjon og formidling.

Vi vil trene oppmerksomhet, iaktakelse, tilstedeværelse og utholdenhet.

Elevene:

At elevene får en grunnleggende materialkunnskap og mestrer ulike teknikker.

At elevene skal lære gjennom lek, utforskning, eksperimentering og refleksjon.

At elevene får utviklet nysgjerrighet og et oppmerksomt blikk.

At elevene får kjennskap til kunst og håndverk.

At elevene får delta i kreative prosesser, både alene og sammen med andre.

At elevene får bidra med å skape et levende lokalmiljø.

At elevene bidrar til å skape en felles lokal identitet og livsglede.

Kjernetilbudet vårt

Hovedvirksomheten i visuell kunst bør ligge i kjernetilbudet, der handlingsområdene vil være å sanse, skape, formidle og reflektere.

Innholdet i undervisninga vår skal bidra til å utvikle håndverksmessig og kunstnerisk kvalitet, kreativitet, selvstendighet og kritisk tenking. Men også skaperglede og sosial tilhørighet er viktig.

Instruksjon og veiledning vil skje i grupper eller enkeltvis.

Læreren

Vi skal tilrettelegge for god faglig progresjon og kontinuitet.

Vi skal stimulere elevenes personlige uttrykk og formidling.

Vi skal lære elevene å iakttta og bearbeide sanseintrykk.

Vi skal stimulere til opplevelse og skaperglede.

Vi skal tilrettelegge for refleksjon og utvikling av selvinnsett.

Vi skal vurdere både prosess og produkt sammen med elevene.

Vi skal være faglige rollemodeller, arbeidsledere, kulturformidlere og inspiratorer.

Vi skal legge til rette for et godt arbeidsfellesskap og skape et godt sosialt miljø.

Elevene

Elevene skal mestre fagspesifikke basisferdigheter i ulike teknikker, former, materialer og uttrykk.

Elevene skal tilegne seg materialkunnskap.

Elevene skal delta i skapende prosesser fra idé til produkt.

Elevene skal utvikle kritisk sans, grundighet og tålmodighet.

Elevene skal tilegne seg et nødvendig begreps- og analyseredskap om visuell kunst.

Elevene skal kunne reflektere over egen læring, intensjon og utvikling.

Elevene skal kunne dele erfaringer med medelever.

Fordypningstilbudet vårt

Hovedinnholdet er fordypning innenfor eget uttrykk. Å oppnå en bevisst holdning til form og innhold, som kan bidra til å finne fram til et personlig uttrykk, er et viktig mål for fordypningstilbudet.

Dette kan organiseres for enkeltelever, eller som et gruppetilbud. Omfanget og innholdet må tilpasses den enkelte kulturskole og de enkelte elevers ønsker. Elevenes behov for instruksjon og veiledning, samt hvilke mål den enkelte har for å delta, vil styre tilbudet.

Læreren

Læreren skal tilrettelegge og være en veileder for læring og utvikling på et høyere nivå.

Læreren må tilpasse undervisningen til den enkeltes forutsetninger.

Læreren skal legge til rette for en fagspesifikk fordypning.

Læreren skal se potensiale, inspirere og gi impulser.

Læreren skal stimulere elevens egen kunstneriske bevissthet.

Læreren skal fremme elevens bevisstgjøring om ambisjoner.

Læreren skal vurdere både prosess og produkt sammen med eleven.

Læreren skal vektlegge et godt samarbeid mellom hjem, kulturskole/lærer og elev.

Læreren skal prøve å tilrettelegge for utvidete erfaring med visninger og utstillinger.

Læreren skal være en faglig veileder, samtalepartner, mentor og rollemodell.

Eleven

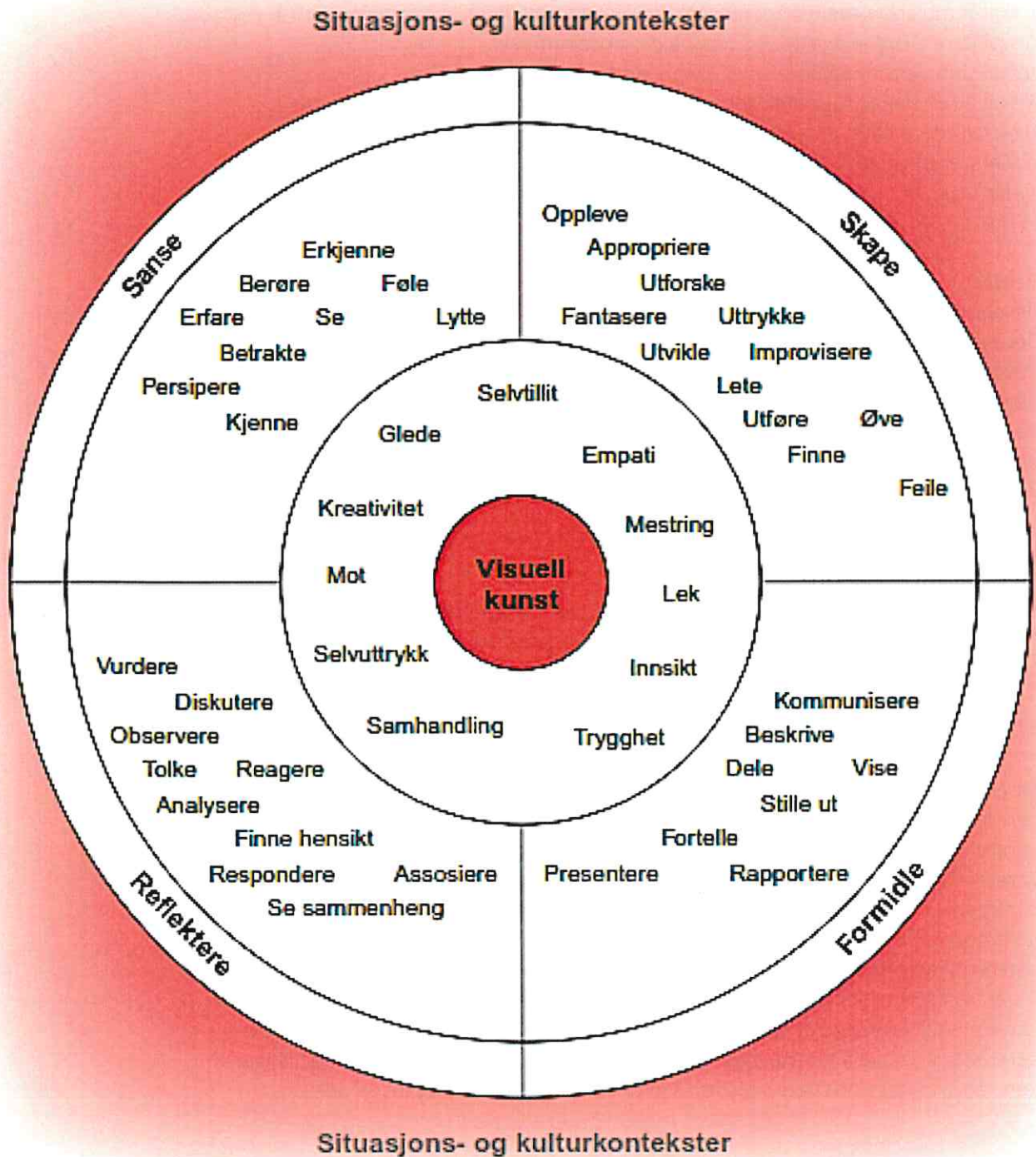
Eleven skal skape og utføre på et høyt nivå.

Eleven skal lære gjennom lek, utforskning, eksperimentering og refleksjon.

Eleven er på veg mot et personlig uttrykk og arbeider selvstendig.

Eleven vil videreutvikle praktiske og teoretiske ferdigheter som kan kvalifisere til høyere utdanning.

Eleven har utviklet et godt fagspråk.
 Eleven tar aktivt del i refleksjon rundt prosesser og produkter.
 Eleven tar i bruk modeller og kunstverk for egen produksjon.
 Eleven har kunnskap om visuell kunst som et historisk og kulturelt uttrykk.

Faghjulet – hva visuell kunst er som uttrykksmiddel

Faghjulet viser visuell kunst som uttrykksform. Den ytterste sirkelen viser fire overordna handlingene i faget: Å sanse, skape, formidle og reflektere.

Den nest ytterste sirkelen viser en «verktøykasse» som rommer aktiviteter læreplanen anvender for å gjøre visuell kunst tilgjengelig for elevene. De er i praksis innvevd i hverandre. Ved å dreie det ytterste hjulet, kan en få fram mindre opplagte kombinasjoner av handlinger og aktiviteter.

Den nest innerste sirkelen viser verdier og almendannende egenskaper en kan utvikle gjennom opplæring i visuelle kunsthøgskolefag.

Konteksten for de ulike kulturskolene varierer, og vi må derfor ta hensyn til forskjellige utøvelser av visuell kunst. Fasiliteter og utstyr og elevgrupper har også betydning for innhold og aktiviteter. De ulike kontekstene vil derfor resultere i ulike formidlingsformer og valg av innhold. Men med forankring i grunnprinsippene for visuell kunst i kulturskolen, vil vi ha et ensartet mål for undervisningen.

Faghjulet skal hjelpe oss til å se ulike sider ved opplæringen i visuell kunst. Det kan brukes til refleksjon oss imellom, eller når vi planlegger og vurderer undervisning.

Gjennom å sanse, skape, formidle og reflektere skal elevene nå de overordna mål.

Å sanse:

- Få taktile erfaringer
- Forståelse av avstand og nærhet
- Dybde
- Perspektiv
- Materialitet

- Finne fram til et personlig uttrykk
- Få selvinnsikt og bli kjent med egne følelser
- Å gi og ta imot konstruktiv kritikk

Å skape

- Tilegne seg grunnleggende teknikker
- Omsette egne opplevelser
- Utforske nye materialer og uttrykksformer
- Utforske nye inntrykk, tanker og idéer

- Gjennom de ulike prosessene vil elevene gjøre erfaringer med mange uttrykksformer og teknikker.
- Lære å bruke redskaper, verktøy og utstyr hensiktsmessig.

Å formidle

- Lage utstillinger og presentere for et publikum
- Kommunisere og formidle uttrykk
- Få innsikt i en helhetlig prosess

Å reflektere:

- Vurdere eget og andres arbeid
- Diskutere og tolke
- Se sammenhenger
- Reflektere over egne uttrykk
- Refleksjon rundt teori og praktisk arbeid

Fagplan dans

INNLEDNING

Dans er en av de eldste uttrykkene innen kunst og kultur. Definisjon av dans avhenger av historisk, kulturell og estetiske kontekst. Det er utallige typer, stiler og former for dans. Grunnlaget for alt er bevegelsen, som oftest til musikk, men også uten. Målet er å gi barna muligheten å komme i en annerledes verden - i kunstnerisk atmosfære med meningsfylt og skapende arbeid å oppdage gleden av dansen, skjønnheten av bevegelsene. Gjennom kunstnerisk samhandling og samarbeid og opplevelse av mestring og glede, skapes personlig vekst og dannelse. Dans i kulturskolen springer ut fra dans som kulturell og kunstnerisk aktivitet. Kulturskolen gir opplæring i ulike danseformer som ofte formidles til andre fra en «scene», det være seg i et kulturhus, på en skole, på en togstasjon, i skogen eller via en film.

BESKRIVELSE AV FAGET

Kulturskoleundervisning i dans skal være ett åpent tilbud som favner bredt. Anbefalt alder for nybegynnere er ned til 6 år. Sentrale dansefag i kulturskolen kan være klassisk ballett, jazzdans, samtidsdans, tradisjonsdans og urbane dansestiler. Viktige handlinger i faget er å utøve, formidle, skape, oppleve og reflektere.

LÆRINGSMÅL

I dans er instrumentet kroppen. Elevene lærer grunnleggende teknikker. Musikk er som regel en viktig del av danseundervisningen. Elevene lærer å koordinere bevegelsene sammen med musikken. Gjennom kombinasjonen mellom bevegelsene og musikken skapes kunstneriske produkter – koreografier

Eleven skal kunne:

- mestre basisferdigheter relatert til kropp, nivå, genre og egenart
- oppleve dansens mangfold og glede.
- oppleve mestring og selvtillit.
- Arbeide konsertert og disiplinert under øvingene.
- samarbeide og delta aktivt i et sosialt fellesskap.
- utforske og skape egne uttrykk.
- å opptre på relevante arenaer er en viktig del av opplæringen.
- være en del av et levende kulturliv i lokalmiljøet og bidra til å skape felles lokal identitet og livsglede.

ORGANISERING AV UNDERVISNINGEN:

- Danseundervisning tilbys fra 1.klasse og ut videregående skole.
- Ordinært 45-60 min undervisning ukentlig, en eller flere ganger i uken.
- Undervisningen foregår i grupper. Gruppene er i hovedsak inndelt etter alder, men også etter hva som er formålstjenlig for elevens utvikling. Kunstnerisk eller sosialt, individuell tilrettelegging.

- Inn mot forestillinger må man beregne å utvidede med flere øvinger ukentlig. Dette vil bli gitt beskjed om i god tid i forveien.
- På grunn av at mye av arbeidet er knyttet til koreografi, er det svært ønskelig at eleven som starter på høstsemesteret, fullfører skoleåret.

SAMARBEID MED HJEMMET

Viktig med god informasjon og dialog med hjemmet. Informasjonen gis i hovedsak gjennom via mail og/eller sms. Det er foreldres/foresattes ansvar at kontaktinfo stemmer. Det gjennomføres individuelle samtaler ved behov. Det er viktig at foreldrene gir tilbakemelding om noe er uklart, eller om noe skulle være utfordrende med hensyn til undervisningen og den enkelte elev. Det avholdes normalt et informasjonsmøte for nye elever og foresatte ved oppstart.

UTSTYR

Klassene holdes i dansestudio med lydanlegg, speil og barr.

Elevene må stille med dansesko (type sko avhengig av genre, spør lærer), drikkeflaske, bevegelige klær og oppsatt hår.

ØVING/INNSATS

Det forventes at elevene øver mellom undervisningstimene og at foreldrene oppmuntrer til øving.

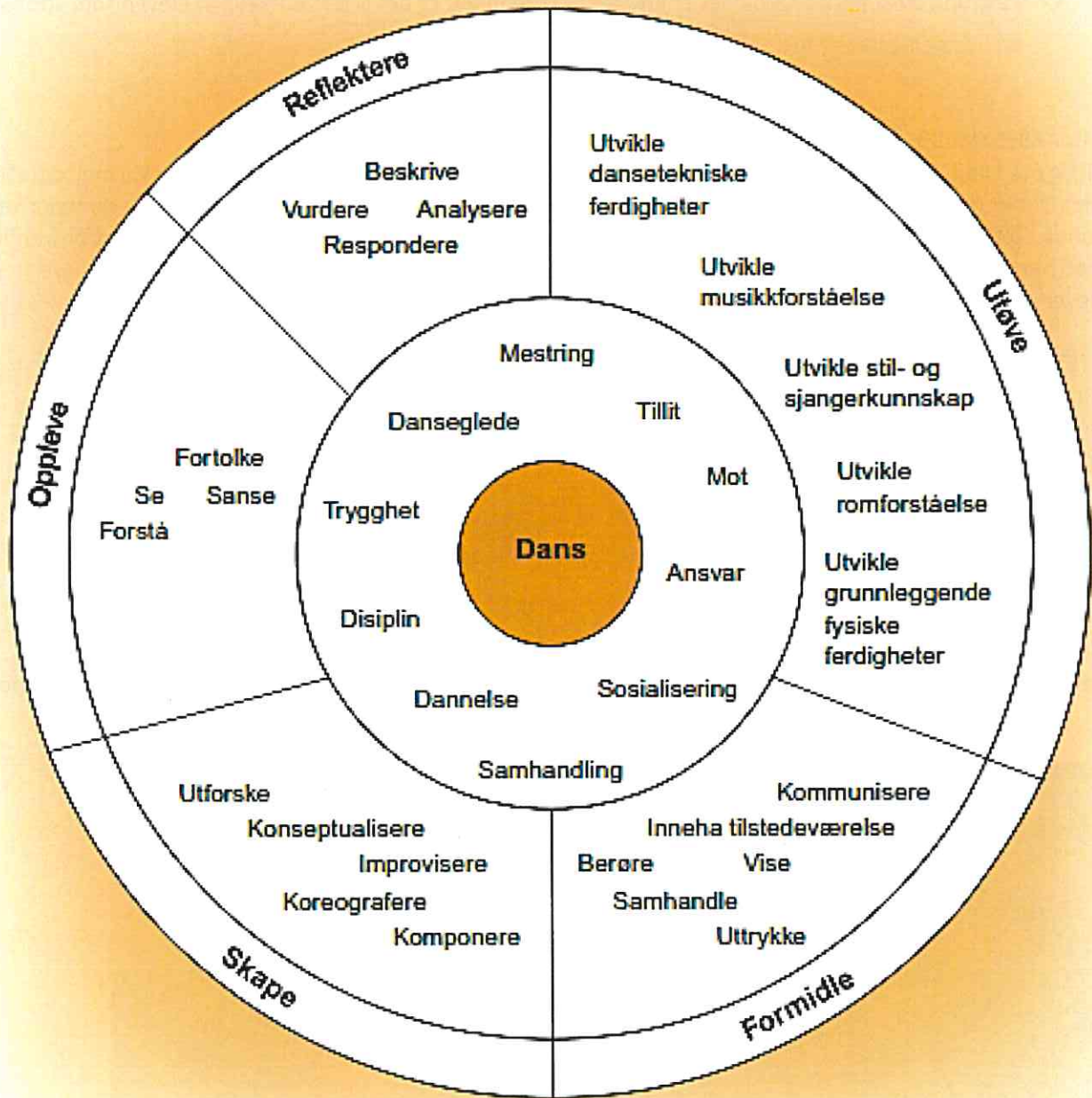
VURDERING FOR LÆRING

Elevene skal få konkrete og direkte tilbakemeldinger fra lærer som bidrar til videre utvikling.

Refleksjon underveis i læringsprosessen og gruppevis evaluering i etterkant av forestillinger og opptredener.

Situasjons- og kulturkontekster

Situasjons- og kulturkontekster

Fagplan musikk

INNLEDNING

Kjernen i kulturskolens musikkopplæring er instrumental-/vokalopplæringa, samspillsaktivitetene og konsertene, basert på en langsiktig motorisk, teknisk og uttrykksmessig trening, og i et vidt sjangerspenn.

Det utøvende musikkfaget har solide metodiske tradisjoner for opplæring i ulike stryke- og blåseinstrumenter, tangentinstrumenter og sang, strengeinstrumenter, folkemusikkinstrumenter og bandinstrumenter, og en høyt kvalifisert yrkesgruppe i lærerne. Slik blir musikktilbudet en viktig underskog både for høyere musikkutdanning, for lokalt/regionalt musikkliv og for profesjonell musikkutøving.

Musikktilbudet skal sørge for at alle elever får utnyttet sitt potensial så langt som overhodet mulig. Tilbudet skal fange opp de elevene som viser særskilte forutsetninger og som vil inn på en senere profesjonsutdanning.

Læringssynet tilsier at alle unge har et iboende potensial for sang og spill; opplæringen er talentutvikling fra første stund. Viktige handlinger er å utøve, formidle, lytte, reflektere og skape.

En intensjon med musikkfaget er å gjøre elevene til aktive og medvirkende deltakere i sine læringsprosesser.

Breddeprogram, Kjerneprogram og Fordypningsprogram vil til sammen gi elevene tilgang til det brede og fordypende spekteret ved musikkfaget.

MUSIKKOPPLÆRINGA OG KULTURLIVET

Kulturskolens musikkklærere og lokalmiljøets korps, orkestre, band, spelemannslag og kor har stor gjensidig interesse av å samarbeide om elevenes utvikling, mestring, motivasjon og behov. Mens kulturskolen bidrar med lærerkompetanse, bidrar ensemblene med viktig samspillstrening og lederskap. Det er viktig at elevene opplever en helhetlig opplæringsarena der instrumentalopplæring, øving, ensemblespill og formidling – på tvers av aldersgrupper – er et helhetlig felt. Det bør derfor etableres et tett samarbeid med ledere og styrer i organiserte samspillsensembler i lokalmiljøet. Dette kan skje gjennom gode samhandlingsmodeller og felles tiltak for kompetanseutvikling.

MUSIKK I NÅTID OG FRAMTID

Musikkelevne skal være framtidens musikkutøvere, musikkpedagoger, musikkskapere og publikummere. Musikkopplæringa gir gode betingelser for denne utfoldelsen ved å gi elevene kunnskaper og erfaringer som de kan ha glede av gjennom hele livsløpet.

Musikkutøving er, i tillegg til at det har sin kunstneriske egenverdi, en kilde til mestring, selvinnsikt, selvuttrykk, erkjennelse, undring, oppdagelse og samhandling.

De unge kommer til å leve i et samfunn som blir mer og mer globalisert. Kulturskolens musikkopplæring må bidra til å utvikle en kompetanse som gjør det mulig for dem å forberedes til dette, bli verdibeviste, ansvarsbevisste, utvikle personlige uttrykk og innlevelsesevne. Ensemblene blir en arena der disse egenskapene kan bli realisert. Elevene lærer å møte oppmerksomhet rettet mot individet, forventningspress, krav om «iscenesetting» av seg selv. Her forenes solospill og lagspill, likeverdige musikere lytter til hverandre, resultatet avhenger av alle.

I dag er forståelsen av kultur og samfunn påvirket av inntrykk fra hele verden. Uttrykk, innhold og formidlingsformer er preget av stort mangfold når det gjelder musikkjangrer, etnisitet og tradisjon. Dette åpner for en ny forståelse av hva musikk kan være som kulturell møteplass og som kunstnerisk uttrykk. Musikkopplæringa står i et spenningsfelt mellom fortid, nåtid og framtid. Den skal gjenspeile mangfoldet og samfunnets dynamikk, samtidig skal den ivareta historie og tradisjoner.

En moderne forståelse av det utøvende feltet tilsier et musikkollegium som representerer både en klassisk, tolkningsbasert musikktradisjon og en muntlig, gehørbasert tradisjon og som deler, utveksler og tar med det beste fra begge tradisjonene. Der det fins lærerkompetanse, bør en legge ekstra vekt på undervisningstilbud som er knyttet til instrumenter der rekrutteringen er mangelfull. En solid underskog er viktig for utdanningskjeden.

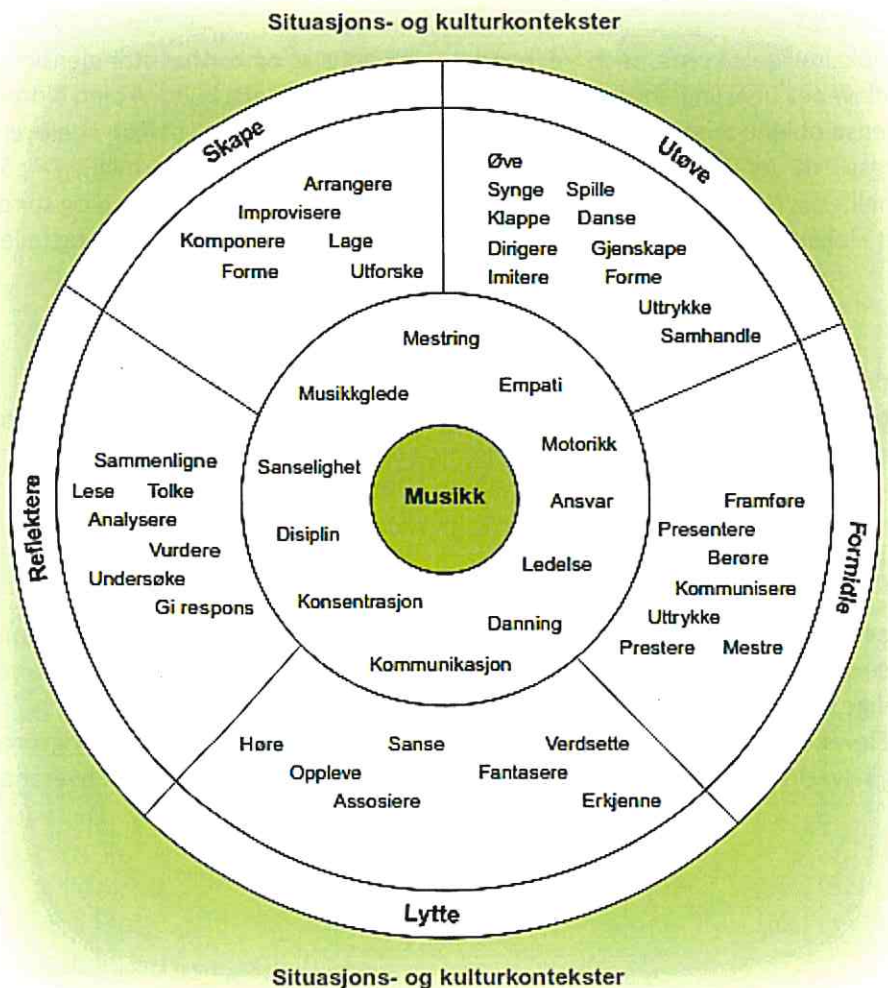
Når de unge får delta i flerkulturelle uttrykk og ta instrumentet sitt med inn i nye kombinasjoner av musikk, visuelle uttrykk, tekst og bevegelsesuttrykk, vil det kunne styrke kulturforståelse og ytringsfrihet.

OVERORDNA MÅL

Gjennom arbeidet med musikk skal elevene

- oppnå gode ferdigheter på instrumentet sitt, på alle nivåer og ut fra ambisjonsnivå
- oppleve mestringsglede og positiv selvutvikling
- utvikle seg til selvstendige utøvere som har glede av musikk livet gjennom
- bli aktive lyttere med et nært forhold til musikk
- utvikle evnen til samspill og samarbeid
- få muligheter til fordypning som kan danne grunnlag for videregående og høyere utdanning i musikk
- bli ressurspersoner som bidrar til et levende kulturliv

FAGHJULET MUSIKK

Fagplan gitar

Innledning

Gitaren er et allsidig strengeinstrument som finnes i mange hjem, på mange ulike konsertarenaer, og i mange kulturer. Den er blant verdens mest populære instrumenter, og det lages flere gitarer hvert år enn alle andre instrumenter til sammen. Gitaren brukes i nær sagt alle musikksjangre, og har derfor mange ulike tilnæringsmåter for den som vil lære å spille.

Om faget

Gitaren er et viktig instrument i et vidt spekter av musikksjangre. Instrumentet gjør seg godt på egen hånd, eller i samspill med andre. Dens allsidighet åpner for at man med grunnleggende ferdigheter på instrumentet kan utforske alt som finnes av musikksjangre.

Innhold

Repertoaret hentes fra ulike sjangre og tilpasses den enkeltes elev interesser og erfaring. I tillegg til repertoaret med melodier og sanger suppleres det med øvelser tilpasset for å fremme elevens utvikling. Innlæringen skjer gjennom tradisjonell notelære, gitartabulatur, akkordskjemaer og lytting/herming. Opplæringen skjer alene og i samspill med andre elever.

Mål for undervisningen:

Overordna mål fra Kulturskolerådets rammeplan:

- Oppnå gode ferdigheter på instrumentet sitt, på alle nivåer og ut fra ambisjonsnivå.
- Oppleve mestringsglede og positiv selvutvikling.
- Utvikle seg til selvstendige utøvere som har glede av musikk livet gjennom.
- Bli aktive lyttere med et nært forhold til musikk.
- Utvikle evnen til samspill og samarbeid.
- Få muligheter til fordypning som kan danne grunnlag for videregående og høyere utdanning i musikk.

Mål for begynnernivå:

- Bli kjent med instrumentet, dets deler, og hvordan det benyttes på en effektiv og ergonomisk måte.
- Lære melodier, akkorder og å øve på rytme/puls, alt i gradvis økende vanskelighetsgrad.
- Bli kjent med tabulatur, grunnleggende notelære og å kunne skifte mellom enkle akkorder.
- Formidle musikk for et publikum på en relevant arena. Enkel hørelære som knyttes til begreper fra musikkteori.
- Delta i samspill og drive lek på instrumentet, gjerne med innslag av improvisasjon.

Eksempler på konkrete mål:

- Bytte mellom akkorder i åpen posisjon*.
- Spille enkle melodier etter tabulatur og/eller noter
- Forstå fjerdedelsnoter, hel- og halv-noter og tilsvarende pauser.
- Herme enkle rytmiske temaer.
- Gjennkjenne hvorvidt en melodi beveger seg "oppover" eller "nedover"

Mål for mellomsnivå:

- Stemme og vedlikeholde instrument på egenhånd.
- Jobbe med musikk som krever lengre innstuderingstid, parallelt som man jobber med teknikk.
- Utforske spill i ulike posisjoner med alle fingre.
- Benytte ulike typer akkorder, samt å kunne finne frem til akkorder på egen hånd ved hjelp av oppslagsverk.

- Forstå og benytte musikalske begrep, samt begynne å sette ord på egen opplevelse av hørt eller utført musikk.
- Delta i samspill, akkompagnere andre instrumenter og utforske improvisasjon

Eksempler på konkrete mål:

- Akkorder utenfor den åpne posisjon.
- Spille flerstemte gitarstykker.
- Utvikle fingerspill og/eller plekterteknikk samt grunnleggende rytmegitar.
- Forstå punkterte noter, åttendel- og sekstendels-noter og tilsvarende pauser.
- Kunne herme enkle melodiske snutter.
- Utforske improvisering.

Mål for viderekommert nivå:

- Kunne utvikle seg på egenhånd i samarbeid med lærer.
- Større grad av selvstendighet i samspillsituasjoner.
- Delta i samspill innen ulike sjangre og med ulike instrumentsammensetninger.
- Ta selvstendige valg innen repertoar, samtidig som man evner å sette seg inn ulike typer musikk "på bestilling", enten gjennom lytting eller ulike notasjonsformer.
- Elever på viderekommende nivå tar ansvar for egen utvikling og øver jevnt.
- Elevene kan kommunisere, i musikken, eller om musikk.
- Improvisere med mål og mening

Eksempler på konkrete mål:

- Beherske utvidede akkorder, som firklanger.
- Fungere som akkompagnement i samspill
- Utvikle bladlesing- Spille melodier "på øret".

Da gitaren er et allsidig instrument er det ikke uvanlig at samme elev kan befinne seg på flere nivåer samtidig. Eksempelvis kan man inneha et teknisk nivå som befinner seg på mellomstadiet, men samtidig være i begynnerstadiet når det kommer til notelesing.

Organisering av undervisningen / arbeidsformer

Ukentlig undervisning. Alene eller i grupper. Det er viktig at eleven øver jevnlig mellom timene. Konserter og andre opptredener er en naturlig del av undervisningen og det forventes at konserter/forestillinger, samt forberedelser til disse, prioriteres høyt.

Elever og foresatte vil få beskjed om opptredener og eventuelt endringer i undervisningen i form av e-post, SMS eller skriv fra kulturskolen.

Utstyr

Kulturskolen har både elektriske og akustiske gitarer til bruk i undervisningen. Det er ønskelig at elevene disponerer instrument, men ingen krav om at dette er med til den ukentlige undervisningen.

Lærebøker betales av foreldre. Vi supplerer lærematerialet med kopier.

Fagplan slagverk

INNLEDNING

Å spille trommer er veldig spennende! Man bruker hele kroppen, hender og føtter og man kan med dette lage mange kule rytmer, lyder og uttrykk. Rytme, slagverk og perkusjonsinstrumenter er noe de aller fleste mennesker har et forhold til, og gjennom gode rammer og pedagoger kan man gjennom lek og utøvelse av musikk få frem følelsen av en meningsfylt tilstedeværelse, sosialisering og mestringsfølelse. Rytme er en viktig essens for alle instrumenter og musikkjangre og bør være et fokus fra dag en man starter å spille et instrument. For trommeslagere så handler det mye om å «lime» sammen bandet/ ensemblet og holde stødig takt/ groove. Trommisene har mye å si hvordan et band eller en samsettning høres ut, med andre ord, en viktig brikke i et stort puslespill.

ØVING OG GODE ARBEIDSRUTINER FOR ELEV OG LÆRER

Eleven må ha egne trommestikker og det er viktig at tyngden, lengden og balansen i stikkene er tilpasset elevens styrke og fysiologi. Det er en forutsetning at eleven har øvingsmuligheter daglig og eleven bør ha tilgang på eget trommesett. Foreldre må være behjelpelig med tilrettelegging av øving hjemme og sørge for innkjøp av noter/ bøker, stikker og annet materiale. Trommesett og øvingsrom bør være lett tilgjengelig for å sikre god motivasjon hos eleven.

LYD OG DESIBEL

Man bør alltid sørge for å beskytte ørene under øving på akustiske trommer. Akustiske trommer og cymbaler er et av de instrumentene vi har som låter høyest i volum (desibel). Den daglige eksponeringen av lyd fra trommer bestemmer hvor utsatt man er for eventuelle hørselsskader, men et enkelt veldig høyt slag på for eksempel en skarptromme kan gi midlertidig eller permanent hørselsskade. Det er forskjellig fra person til person hvor mye man tåler av lydeksposering, og med gode forebyggende tiltak så er man ikke mer utsatt enn andre (yrkes)grupper i samfunnet.

Forslag til tiltak: Ørepropper i skum eller profesjonelle støpte propper., vanlige hørselsvern eller musikkhodetelefoner med demping av lyd utenfra. Øreplugg for telefoner, mp3 spillere eller lignende har lite eller ingen dempende effekt. God akustikk og demping av harde reflekterende flater (vegger/ tak) i små rom er også å anbefale.

MÅL OG LÆRINGSKURVE

Fagplanen forutsetter en undervisningsplanlegging med både faste og variable mål. Noen mål er bestemt på forhånd, mens andre mål oppstår som følge av elevens progresjon, interesser og resultater, og også som følge av aktiviteten til eleven i band, korps, orkester eller andre spillesammenhenger.

Begynnernivå

Mål: Lære elementær stikketeknikk, hvordan holde stikkene, fotteknikk, vanlige slagkombinasjoner, navn på de forskjellige trommene, fysiologi- hvordan sitte rett når man spiller.

Aktivitet: Læreren viser korrekt måte å holde stikkene på, og korrigerer eventuelt eleven. Grunnleggende slagkombinasjoner, slik som enkeltslag, dobbeltslag og paradiddler, vises enten av lærer eller leses fra noteark.

Mål: Vite hva puls er, og hvordan man teller. Kjenne til ulike taktarter og hvordan telle disse. *Aktivitet:* Eleven musikk av diverse karakter og sjangertype, læreren demonstrerer pulstrytmen og eleven tramper, spiller eller tramper denne. Læreren forklarer prinsippene ved taktarter og på hvilke måter forskjellige taktarter telles.

Mål: Lære enkle fjerdedels, åttendels- og sekstendelsbaserte rytmer. Opparbeide koordinasjon mellom hender og bein for å spille disse. Elementær notelære med fjerdedeler, åttendeler og sekstendeler.

Aktivitet: Gjennom imitasjon eller ved bruk av noter lærer eleven grunnleggende trommesetrytmer.

Mål: Lære enkle fills og hvordan de fungerer musikalsk

Aktivitet: Eleven lærer enkle fill gjennom imitasjon eller noter. Eleven lærer også hvordan en kan lage egne fills.

Mål: Opparbeide periodefølelse og struktur.

Aktivitet: Eleven lærer om 4-, 8- og 16-taktsperioder. Dette øves så opp gjennom øvelser der eleven teller takter, og til slutt føler periodene. Ofte spiller vi her på to trommesett der lærer spiller første runde og eleven overtar etter endt runde.

Mål: Forstå hva trommesettets rolle i en samspillsituasjon er.

Aktivitet: Gjennom samspill med lærer og andre elever lærer eleven om trommesettets rolle i forhold til andre bandinstrumenter. Lærer begynner her med bassgitar i undervisning for å få på plass enkel puls sammen med eleven.

Mål: Gi eleven et bevisst forhold til musikk.

Aktivitet: Gjennom lytting til musikk i forskjellige sjangre og diskusjon om musikk, skal eleven oppnå et mer bevisst forhold til musikk.

Mål: Lære enkle notefigurer.

Aktivitet: Eleven lærer helnoter, halvnoter, fjerdedeler, åttendeler, sekstendeler og deres respektive pauser, samt å forstå et enkelt enstemmig notebilde. Eleven spiller aktuelle skarptrommestykker, enten på skarptromme eller øvingspad.

Mellom/viderekomment nivå

Mål: Oppnå en slagteknikk som gjør det lettest mulig å spille, samt øve opp de forskjellige deler av armen.

Aktivitet: Gjennom øvelser lærer eleven om rebound (sprett), grep og fulcrum (vippe- punkt) og hvordan disse fungerer i forhold til hverandre. Eleven lærer om forskjellige typer grep og fordeler/ulempene ved disse. I tillegg jobbes det med å øve opp de forskjellige deler av armen (fingre, håndledd, underarm, overarm) og forstå hvilke deler av armen som brukes til de forskjellige typer slag.

Mål: Ha oversikt over sentrale slagkombinasjoner og kunne spille disse i passende tempo i forhold til de enkelte sjangre.

Aktivitet: Eleven lærer om slagkombinasjoner (enkeltslag, dobbeltslag, paradiddler, andre rudimenter med mer) gjennom noter og imitasjon. Eleven får øvelser til å opparbeide hurtighet ved spilling av disse. Videre lærer eleven å sette slagkombinasjonene i sammenheng med ulike sjangrer. Det kan her være aktuelt å se på stykker fra den amerikanske rudimenttradisjonen og den europeiske klassiske tradisjonen. Dette kan ses i sammenheng med notelære.

Mål: Dynamisk teknikk. Beherske alle dynamiske nivåer og bli bevisst på dynamikkens funksjon innen de forskjellige sjangre. Se sammenhengen mellom slagtype og dynamikk.

Aktivitet: Eleven lærer sammenhengen mellom forskjellige slagtyper og dynamikk. Gjennom øvelser øver eleven opp sitt dynamiske vokabular. Dette settes i sammenheng med de ulike krav til dynamikk innen forskjellige sjangrer.

Mål: Koordinasjon/uavhengighet: Øve opp to-, tre- og fireveiskoordinasjon og sette dette i sammenheng med de forskjellige sjangres krav om uavhengighet.

Aktivitet: Eleven spiller generelle notebaserte koordinasjonsøvelser, først toveis, så tre- og fireveis. Enkle polyrytmiske øvelser som 3 mot 2 og 5 mot 4 tas også med. Dette settes i sammenheng med sjangerrelaterte koordinasjonsøvelser.

Mål: Ha kjennskap til de forskjellige deler i en låt og hvilke funksjoner de har.

Aktivitet: Eleven lærer om hvordan forskjellige låter er bygget opp og hvilke deler de består av (vers, refreng, bridge, intro, solo med mer, samt AABA-former og lignende fra jazzsjangeren), samt hvordan kjenne dem igjen. Videre lærer eleven å lese og skrive låtformer, fra enkle oversikter til litt vanskeligere notebilder.

Mål: Instrumentlære

Aktivitet: Eleven lærer om trommesettets historie og hvilke komponenter et trommesett har. Eleven lærer hvordan den enkelte tromme og cymbal er bygget opp og hvordan dette påvirker lyden. Videre lærer eleven å stemme trommer, og hvilke typer stemminger som er vanlige i forskjellige sjangrer, samt hvordan vedlikeholde et trommesett. Dette gjennomføres ved praktisk arbeid med kulturskolens trommer.

Mål: Sjangerlære: Ha kunnskap om de sentrale sjangere innen rytmisk musikk (jazz, rock, pop, latin osv) Ha kjennskap til trommesettets rolle innen sjangrene (inkludert forskjellige "time-feelinger"), samt være forberedt på vanlige trommesett-tekniske utfordringer.

Aktivitet: Eleven lærer om aktuelle sjangrer gjennom aktiv lytting og blir forklart trommesettets rolle i disse. Eleven lærer kjennetegn ved trommespillet i de forskjellige sjangrer, slik som dynamikk, rytmikk, time-feeling og rolle i musikken.

Mål: Notelære. Ha kunnskap om og kunne lese de fleste noteverdier, kunne sette dette i sammenheng med et lydbilde, samt vite hva som skiller trommenotasjon fra vanlig notasjon. Kunne bladlese på et middels nivå.

Aktivitet: Eleven lærer å lese forskjellige notefigurer bestående av de fleste noteverdier, ved bruk av diverse skarptrommestykker og eksempler på noter for trommesett. Eleven får høre innspillinger av disse og lærer sammenhengen. Eleven skal også kunne bladlese, og øver på dette ved å spille stykker som er ukjente for eleven. Eleven vises trommenotasjon og melodisk notasjon for andre instrumenter, og forklares forskjellen på disse.

Mål: Lydproduksjon på slagverk.

Aktivitet: Eleven lærer enkel metodikk for oppmikking og lydproduksjon på trommer gjennom teori i timene og deltagelse på konserter.

Spotify, iTunes, Youtube og læringsbaserte programmer brukes også aktivt i undervisningen.

MUSIKALSK OPPLEVELSE OG MUSIKKFORMIDLING

Elevene skal ha det fint når de spiller på sitt instrument. De skal også kunne glede andre med sin musikk. Elevene skal få øvelse i å opptre under trygge og støttende forhold. De skal også lære seg å lytte til andre som spiller, og til å gi respons og oppmuntring til sine medelever. Undervisning på slagverk gis individuelt til hver elev hver uke gjennom skoleåret, men kan også gis sammen med en eller flere elever når situasjonen tillater det. Enkelte uker kan det være aktuelt å løse opp timeplanen og jobbe i større grupper, eller til fordel for spesielle prosjekter. Gjennom året er det flere konserter, produksjonskvelder og samlinger i MKSs regi, og elevene oppfordres til å delta på disse. I tillegg oppfordres det til samspill i band, enten på privat basis eller gjennom tilbudet vi har i kulturskolen.

FORELDRESAMTALE

Alle instrumentalelever i slagverk tilbys foreldresamtale med læreren per år. I denne samtalen gis det blant annet informasjon og veiledning i spørsmål om undervisningens innhold, om elevens progresjon og motivasjon, og om videre arbeid.

LITTERATUR

Litteraturen tilpasses den enkelte elevs nivå og ønsker. Følgende lærebøker kan være aktuelle:

Begynnernivå:

Myrberget, Lage Thune "Virvel 1"

Mellom/viderekomment nivå:

Myrberget, Lage Thune "Virvel 2"

Drumlessons.com "Beginner drumfills&tambeats"

Fagplan for piano

UNDERVISNING

Opplæringen tilpasses elevenes ferdigheter individuelt og i grupper. Vi gir elevene konserterfaringer og samspillopplevelser på alle nivå. Vi har gjort gode erfaringer med å sette sammen tangentelevene i pianoorkester, band o.l. i prosjektperioder. Elevene får opplæring i både klassisk pianospill og besifringsspill i ulike sjangre. Noen elever jobber også i perioder med kirkeorgel.

INSTRUMENT

Elevene må ha tilgang til et tangentinstrument hjemme

TILBUDET PÅ PIANO/ORGEL

Noen ønsker å starte på piano før de eventuelt har tenkt å gå over til et annet instrument, men vi opplever at flere og flere velger å fortsette som pianister i mange år.

Pianistene har et enormt stort repertoar å velge fra, og mange komponister har komponert musikk spesielt for barn slik at de kan spille originalskrevet musikk helt fra nybegynnerstadiet. Vi velger ut egnede læreverk tilpasset elevenes nivå slik at vi sørger for god progresjon og et kjent og kjært melodiuvalg som virker motiverende for elevene.

Å spille piano betyr at man spiller mye alene, og da kan det være godt å gå på gruppe med en annen elev slik at de også får oppleve den gleden det er å spille sammen med andre. Pianoelevene får mulighet til å spille i pianoorkester i perioder. Her kan vi blande elever på ulike nivåer og skape et inspirerende samspillmiljø for pianistene våre.

Vi synes det er viktig å gi elevene allsidige ferdigheter på instrumentet, og derfor jobber vi både med klassisk pianospill og med besifringsspill. Besifringsspill gir eleven evner til å kunne spille fra en hvilken som helst sangbok og til å lære å akkompagnere allsang eller andre instrumentalister.

OM INSTRUMENTET

Piano er et 400 år gammelt instrument som i dag brukes både solistisk og i samspill med andre i nær sagt alle sjangre. Årsakene til at barn og unge vil begynne å spille på piano, kan være høyst forskjellige. Uansett mål, forutsetninger og bakgrunn skal lysten og lengselen etter å utøve musikk være like sterk. Dette innebærer at det må gis plass for og tilbys mange ulike aktiviteter og arbeidsformer for å imøtekomme elevenes behov og ønsker.

BESKRIVELSE AV INSTRUMENTET

Eget akustisk piano. Eventuelt et elektrisk piano med anslagsfølsomhet og vektete tangenter. Justerbar pianokrakk. Undervisningen kan også (ved tilgjengelig lærerressurs) tilbys på keyboard/synth, kirkeorgel og pianotrekkspill.

LÆRINGSMÅL

Gjennom arbeidet med musikk skal elevene oppnå:

- gode ferdigheter på instrumentet sitt ut fra ambisjonsnivå
- oppleve mestringsglede og positiv selvutvikling
- utvikle seg til selvstendige utøvere som har glede av musikk livet gjennom
- bli aktive lyttere med et nært forhold til musikk
- utvikle evnen til samspill og samarbeid

få muligheter til fordypning som kan danne grunnlag for videregående og høyere utdanning i musikk bli ressurspersoner som bidrar til et levende kulturliv

Begynnernivå

Teori:

Kunnskap om instrumentet

Se hvordan pianoet ser ut inni og hvordan hammeren anslår strengene når du trykker ned en tangent (gjelder akustisk piano/flygel), og samtidig se og høre hva som skjer ved pedalbruk. Gjenkjenne tangentene (likheter) på klaviaturet.

Teknikk

Enkle oppvarmings- og fingerøvelser.

Lære hvordan man øver.

Trene på å få riktig sittestilling, anslag, fingersetting/håndstilling, spille sammenhengende.

Lek med pedalen.

Noter og rytmer

Lære seg alle notene i lille- og enstrøken oktav i løpet av nybegynnernivået.

Lære hva #, b og opphevelsestegn betyr.

Enkel akkordlære. Klappe rytmemønsteret i notene før vi spiller (trene grunn- og melodirytmene).

Gehør

Spille med eller uten noter alene, eller i samspill med andre.

Høre forskjell på dur og moll.

Utvikle gehøret gjennom imitasjon/etter øret.

Lære enkle melodier med akkorder.

Dynamikk og uttrykk

Lære enkle dynamiske tegn (p, f), lære staccato og legato i løpet av nybegynnerperioden.

Komposisjon og improvisasjon

Bruke lydforming og lage lydkulisser på piano (hvordan høres f.eks sola, bølger eller havet ut på piano?)

Komponere små melodier, gjennom f.eks å skrive dikt og tonesette dem. Improvisasjonslek.

Repertoar

Alle elever skal lage seg en repertoarliste. Holde ting ved like.

Praksis:

Forberedelse/øving

Hvis du spiller litt hver dag, blir du god! Finn gjerne en fast daglig øvingstid. Instrumentet skal ha en synlig plass hjemme.

Andre instrumenter

Hvis mulig: presenter andre tangentinstrumenter for eleven.

Eksempel på notebøker

Opp til hver lærer og i dialog med elev ut i fra eleven sine ønsker og forventninger.

Eksempler:

- Baard Tronvold: Hiba Bokkara Per Selberg, Stein Skøyeneie Min egen pianoskole bok 1 og 2;
- Salve Kallevig: Spill med akkorder bok 1;
- Astrid Tveter: Kjent og kjært;
- Salve Kallevig: Den kjenner jeg bok 1;
- Åse Sødervist-Spering Pianogehör 1;

- Carl-Bertil Agnestig: Vi spiller piano 1
- Kristine Bratlie Musikk for 4 hender;(flere av disse har egne oppgavebøker)
- Enkle norske barnesanger

Konsserter

Spille på huskonsserter og andre arrangementer. Alene og i samspill med andre.

Mellomnivå

Teori:

Kunnskap om instrumentet

Teknikk

Videreføre og utvikle spilleteknikk fra Fase 1.Grunnleggende pedalteknikk.

Noter og rytmer

Lære seg alle notene i store- og opp til trestrøken oktav.

Lære seg skalaer opp til 4 fortegn.

Lære seg hovedakkordene med paralleller.

Akkordomvendinger.

Lære seg kadenser (Tonika, Subdominant og Dominant)

Klappe rytmemønsteret i notene før vi spiller -(trene grunn- og melodirytm).

Gehør

Høre forskjell på ulike skalaer; dur,-ren moll og harmonisk moll.

Kjenne igjen intervaller.

Lære lengre melodier og kunne sette til akkorder og enkle basslinjer.

Kunne utføre dette i forskjellige tonearter. (Opp til 4 fortegn)

Dynamikk og uttrykk

Lære de mest brukte dynamiske tegn og uttrykk, og kunne anvende dem i praksis.

Komposisjon og improvisasjon

Komponere små melodier, gjennom f.eks. å skrive dikt og tonesette dem.

Lære å sette bass til.

Mer vekt på form og harmonisering. Improvisasjonslek. Bassgang. Bluesskala. Akkordrekke.

Repertoar

Alle elever skal lage seg en repertoarliste. Holde ting ved like.

Praksis

Forberedelse/øving

Hvis du spiller litt hver dag, blir du god! I denne fasen forventes det økt øvingsmengde. Finn gjerne en fast daglig øvingstid. Instrumentet skal ha en synlig plass hjemme.

Andre instrumenter

Presentere andre tangentinstrumenter for eleven.

Eksempel på notebøker

Opp til hver lærer.

Eksempler:

- Per Selberg, Stein Skøyeneie Min egen pianoskole bok 2 og 3;

- Salve Kallevig Spill med akkorder bok 1 og 2;
- Salve Kallevig Spilleglede;
- Baard Tronvold: Hiba Bokkara
- Ingvar Widenberg: Lett på piano;
- John W. Schaum: Piano course;
- Enkle norske barnesanger, folketonar og musikkstykker skrevet av de norske komponistene.

Konsserter

Spille på huskonsserter og andre arrangementer. Alene og i samspill med andre.

Mål for undervisningen:

Mestring

Musikkglede

Organisering av undervisningen:

Enkeltundervisning

Gruppeundervisning (2 elever)

Samspill

Spille stykker for fire hender

Konsserter

Øvre mellomnivå

Teori

Teknikk

Videreføre og utvikle spilleteknikk fra mellomnivå. Pedalteknikk. Skalaøvelser - opp til 4 fortegn.

Bevisstgjøring av styrking av alle fingre.

Noter og rytmer

Lære seg skalaer opp til 6 fortegn. Lære seg kadenser med paralleller. Lære kvintsirkelen. Besifringsspill.

Gehør

Videreutvikle fra mellomnivå.

Dynamikk og uttrykk

Bruke mer avanserte dynamiske tegn og uttrykk, og kunne anvende dem i praksis.

Komposisjon og improvisasjon

Utvikle evnene fra mellomnivå.

Repertoar

Utvide repertoarlista. Repetering – holde ting ved like.

Praksis

Forberedelse/øving

Hvis du spiller litt hver dag, blir du god! I dette nivå forventes det ytterligere økt øvingsmengde. Finn gjerne en fast daglig øvingstid. Instrumentet skal ha en synlig plass hjemme.

Andre instrumenter

Presentere andre tangentinstrumenter for eleven.

Eksempel på notebøker

Opp til hver lærer.

Eksempler:

- Åse Sødergvist-Spering Pianogehör bok3;
- Marina Pliassova Marinas mesterstykker bok 3;
- Selberg: Barnas store klassikerbok;
- Classics to Moderns 3 og 4;
- J.S.Bach Preludier;
- Sonatiner av Klementi og Kulau; Etyder;
- Klassisk, pop, filmmusikk, jazz m. m.

Konsserter

Spille på huskonsserter og andre arrangementer. Alene og i samspill med andre.

Mål og organisering av undervisningen:

Som mellomnivå. Undervisningsinnholdet avhenger av elevens personlige innsats og progresjon.

Fagplan fiolin

INNLEDNING

Eleven skal oppleve trivsel og mestring, at eleven fortsetter å spille og synes at det er morsomt, er en forutsetning for å oppnå videre mål. Kulturskolene og særlig feleopplæringa i Fjellregionen bruker den lokale tradisjonsmusikken i undervisningen, og er dermed med på å ta vare på den immaterielle kulturarven.

OM FAGHJULET

Dette brukes til inspirasjon og for å sjekke om vi er innom de ulike elementene i faghjulet i vår undervisning. Ikke alle elementer er like relevante på de ulike nivåer, eller at tida ikke strekker til. Elevene er ulike, og undervisningen må tilpasses den enkelte.

ORGANISERING AV UNDERVISNINGEN

Ukentlig undervisning, individuelt og i mindre grupper. Kulturskolen følger i hovedsak grunnskolens skolerute. Undervisningen kan foregå i eller etter skoletid. Det gis også tilbud om seminarer og deltakelse i ulike prosjekter på tvers av instrumenter. Vi oppfordrer også elever til å delta på kurs/workshops som arrangeres i nærmiljøet, ofte i regi av spelemannslagene. Konsserter og andre opptredener er en naturlig og viktig del av undervisningen, og alle elever får opptre i løpet av året.

For å oppnå en god progresjon er det viktig at eleven øver jevnlig på egenhånd/sammen med foresatte hjemme imellom timene. Lytting er også en stor del av hjemmearbeidet!

OM INSTRUMENTET

Fele er et allsidig instrument som kan brukes i alle musikker sjangre, både solo og samspill. I vårt distrikt har fele en sterk posisjon innenfor tradisjons/folkemusikken, og det er naturlig å samarbeide med de lokale spelemannslagene. Det er også tradisjon for å spille klassisk musikk, bl.a. i Nord-Østerdal symfoniorkester. Kulturskolen leier ut feler til de som ikke har selv, dette gjelder spesielt mindre feler. Fra 13-14 års alder er det ønskelig at elevene skaffer eget instrument. Lærebøker/lyttmateriell betales av elever/foresatte, men vi kopierer også en god del

INNHold

Repertoaret hentes fra kjente barnesanger, lokal og annen folkemusikk, klassisk musikk, populærmusikk, rytmisk musikk, og tilpasses i stor grad til den enkelte elev. I tillegg kommer øvelser/etuder/skalaer for å utvikle teknikk, klang, intonasjon og holdning. Notelære, improvisasjon, musikkteori og musikkhistorie flettes inn underveis. For de yngste elevene inngår det mye lek i undervisningen, for de eldre legges det vekt på å skape miljø og sosiale relasjoner.

MÅL FOR UNDERVISNINGEN

Oppnå gode ferdigheter på instrumentet sitt, på alle nivåer og ut fra ambisjonsnivå. Oppleve mestringsglede og positiv selvutvikling. Være i stand til å spille et repertoar alene og sammen med andre. Utvikle seg til selvstendige utøvere som har glede av musikk livet gjennom. Bli aktive lyttere med et nært forhold til musikk. Utvikle evnen til samspill og samarbeid. Få muligheter til fordypning som kan danne grunnlag for videre og høyere utdanning i musikk. Bli ressurspersoner som bidrar til et levende musikkliv i lokalmiljøet.

Begynnernivå

Bli kjent med instrumentet, lære seg god holdning av fele og bue, god kroppsholdning, lære enkle melodier på gehør, trene rytme og puls, delta i samspill, lytting, enkel notelære, øver jevnlig og samarbeider med læreren/foresatte om gode øvingsrutiner, lytter til og vurderer egen musisering, formidle musikk på en relevant arena.

Mellomnivå

Repertoaret og teknikken utvikles. Imitere ulike musikalske uttrykk. Spille til dans, stemmepill/akkordlære, treklanger og skalaer, improvisere, komponere, lytte til ulike typer og former av musikk, spiller konserter på ulike arenaer, øver variert og løsningsorientert.

Viderekomment nivå

Repertoaret og teknikken utvikles videre fra mellomstadiet. Innstuderer og framfører musikk med integritet, nyttiggjør seg bred informasjon fra et notebilde, lære seg melodier etter opptak, beherske dobbeltgrep og posisjonsspill, spille solokonserter, delta i ulike former for samspill, spille til dans, lager langsiktige øvingsplaner og arbeider kontinuerlig med å optimalisere øvingsmåter.

Fagplan sang

INNLEDNING

Denne undervisningsplanen er en generell plan for sang i kulturskolene i Fjellregionen. Planen beskriver sangfaget, innholdet og organiseringen.

BESKRIVELSE AV FAGET

Sang er det instrumentet som ligger oss nærmest, og vi bærer instrument med oss hele livet.

Selv om du er nybegynner på sang i kulturskolen, har du allikevel med deg mye erfaring. Instrumentet er allsidig, fleksibelt og kan utvikles gjennom ny kunnskap og læring.

Alle får opplæring i et bredt repertoar innen ulike sjangre, samtidig som det er rom for personlige tilpasninger.

Gjennom sangfaget blir elevene veiledet til å utvikle sunn og god stemmebruk.

Formidling er en stor del av faget. Gjennom øving, mindre og store opptredener får eleven erfaringer med formidling.

Målet er at eleven skal utvikle den beste utgaven av seg selv!

LÆRINGSMÅL UT FRA RAMMEPLANEN

Som elev i kulturskolen skal man oppleve mestringsglede, positiv selvutvikling, både individuelt og i samspill med andre.

Elevene vil få økt fagkunnskap på sang gjennom oppvarmingsøvelser, sangteknikk og et bredt repertoar.

Alle elevene har individuelle læringsmål ut fra nivå, alder og ambisjoner. Læringsmålene er i tillegg lokalt forankret.

Læreren skal tilrettelegge for at eleven skal utvikle sunn stemmebruk. I tillegg til å veilede i repertoarvalg.

Samspill er en viktig del av sangfaget, og det er et mål at elevene skal møte andre sangere og på tvers av disipliner/ andre instrument. Kulturskolen ønsker å være synlig i lokalsamfunnet og være en del av det levende kulturlivet i kommunen.

Begynnernivå

Gjennom lekbasert opplæring ønsker vi at eleven skal bli trygg og oppleve mestring, få interesse for sangfaget og ulike sjangre. Eleven skal oppleve gleden ved å uttrykke seg gjennom sang, bevegelse og i samspill med andre, der prosessen er målet.

Mellomnivå

Eleven bør få begynnende notekunnskap, begrepsforståelse og lære enkel musikkteori. Gjennom dette blir eleven mer bevisst på sammenhengen mellom teori og praksis. Elev bør også presenteres for varitert repertoar innen ulike musikalske sjangre og språk.

Eleven skal kunne være en mer aktiv lytter.

Mål om mer selvstendig egenøving og at eleven skal få et mer bevisst forhold til teknikk.

Viderekomment nivå

Eleven bør ha økt bevissthet rundt sitt eget instrument.

Eleven bør kunne sette sanger inn i en større sammenheng og være mer bevisst rundt egen formidling.

Mål om at eleven skal bli en mer selvstendig musiker som kan opptre på egenhånd og gjerne presentere sangene selv foran et publikum.

Større bevissthet rundt sitt eget instrument, innsats, egenøving og kunne utvikle seg mer etter eget ønske.

FAGHJUL

Vi vil bruke faghjulet i alle nivåene som verktøy i vår undervisning.

- Skape
- Utøve
- Formidling
- Lytte
- Reflektere

ORGANISERING

Ulik organisering i forhold til alder og nivå. Undervisningen organiseres i både individuelle timer og gruppeundervisning med 2 eller flere elever.

Deltakelse på konserter er en del av undervisningsforløpet.

SAMARBEID

Kulturskolen ønsker å ha en fortløpende dialog mellom skolen, elevene og hjemmet. Grunnleggende informasjon blir gitt fra ledelsen i starten av skoleåret. Det kan gjennomføres «trekant- samtale» i løpet av skoleåret, mellom lærer- elev- hjemmet.

UTSTYR

Elevene bør ha sin egen mappe eller perm til notene/ tekstene de får utdelt. Det kan også avtales innkjøp av sangbok tilpasset elevens nivå. Det er fordel om eleven har sitt eget notestativ. Dette legger til rette for øving mellom timene.

ØVING

Øving er en viktig del av utvikling. Timen er en veiledning, men jobben må gjøres hjemme mellom timene.

Det er ønskelig at foreldrene er med på å skape gode øvingsrutiner.

Øvelse gjør mester!

VURDERING FOR LÆRING

Elevene skal vite hva som skal foregå på timen og hvorfor. De får jevnlig råd om hvordan de kan forbedre seg og på hva de har oppnådd. Dette gjør at man blir mer bevisst på egen utvikling i sangfaget.

Tilbakemeldinger kan også gis av medelever gjennom aktiv lytting.

Fagplan blåseinstrumenter

Tilbudet på blåseinstrumenter omfatter kornett, trompet, horn, trombone, baryton, tuba, fløyte, klarinett og saxofon og gis i samarbeid med skolekorpene.

Det er et mål at eleven skal bli glad i instrumentet og lære å beherske det i tråd med egne ambisjoner for å kunne delta og bidra i lokalt musikkliv. Undervisningen skal kunne legge grunnlag for opptak ved MDD og/eller høyskoler for dem som ønsker det.

Undervisningen er i hovedsak notebasert, men det jobbes også med gehørspill og improvisasjon. Musikkteori knyttes til nye elementer på instrumentet. Deltakelse i samspill grupper, spill i korps og solooppgaver med pianokomp er viktige elementer. Kulturskolens konserter brukes som delmål og trening i å opptre.

Lærer og elev (foresatt for de yngste) avtaler læringsmål (hvilke musikkstykker) for kortere (f.eks. til neste huskonsert) og lengre perioder (f.eks. skoleåret) og evaluerer måloppnåelse underveis. Skriftlighet.

KJERNEPROGRAMMET.

Læringsløpet deles inn i 4 faser.

FASE 1. Nybegynner:

- Bli kjent med og utforske instrumentet.
- Lære om og delta i vedlikehold av instrumentet
- Lære å få lyd.
- Innføring i grunnleggende elementer som pusteteknikk, ansats, spillestilling osv.
- Notelære som følger utviklingen på instrument
- Gehørspill
- Delta på sin første konsert
- Bruker lærebok:F.eks Midt i blinken 1 (MIB1), Blåsbuss 1 og tilpasset samspillstoff
- (Blåståget, Debut, egenprodusert stoff)
- Prima vista, tilpasset nivå.

Delta i samspill for aspiranter

FASE 2. MELLOMNIVÅ:

- Midt i blinken 2 og 3, Blåsbuss 2 og 3.
- Utvide kjennskap til instrumentet: Virkemåte. Vask og stell.
- Skalaspill inntil 3b og 2#. Dur og moll.
- Gehørspill (spille kjente melodier på øret)
- Innføring av de første tekniske øvelser (fleksibilitet, teknikk)
- Utvikle omfang
- Spillebøker med cd, duetter, solostykker, etyder
- Prima vista, tilpasset nivå.
- Delta i hovedkorps, kunne ha selvstendige stemmer.
- Ensemblespill.

FASE 3. HØYERE MELLOMNIVÅ:

- Utvide opplæringen med egnede øvelser og etyder.
- Alle skalaer
- Prima vista, tilpasset nivå.
- Utvikle omfang
- Sololitteratur:
- Spille ledende stemmer i skolekorps, kunne delta og ha glede av å spille i voksenkorps
- Mulig med deltakelse i kretskorps, ungdomssymfoniorkester
- Spillebøker med cd, duetter, solostykker, etyder
- Solistoppgaver i korps, orkester m.m.
- Ensemblespill.

FASE 4. VIDEREKOMMENT NIVÅ:

- Utvide opplæringen med egnede øvelser og etyder.
- Alle skalaer
- Prima vista, tilpasset nivå.
- Utvikle omfang
- Spillebøker med cd, duetter, solostykker, etyder
- Sololitteratur: Jfr. Opptakskrav på fordypningsprogram, vg.skoler og talentutviklingsprogram mm
- Jobbe med musikk på nivå opptakskrav ved høgskole.
- Kunne gjennomføre egen solokonsert
- Solistoppgaver i korps, orkester m.m.
- Ensemblespill.

Musikk fra livets begynnelse

Kulturskolen tilbyr et 10-ukers kurs for foreldre og barn i alderen 0 – 1 år. Kurset tilrettelegges gjerne i samarbeid med lokal helsestasjon, og er et kurs i musikalsk kommunikasjon mellom foreldre og barn. Helsesøster vurderer når det er mest gunstig å gjennomføre kurset fra år til år – vår eller høst.

Gjennom lek, sang, musikk, dans og spill på rytmeinstrumenter lærer vi foreldrene et repertoar som de kan bruke videre sammen med barnet hjemme. Noen foreldre synes de trenger en oppfriskning av de gode gamle reglene og sangene, andre trenger påfyll for egen del. Barn elsker å høre de samme sangene om igjen og om igjen, sunget av dem som barnet er nært knyttet til uansett sangstemme. Det er bare å synge i vei!

Å gi barna opplevelser og erfaringer med sang og musikk fra de er små babyer gir barna trygghet og identitetsfølelse og hjelper dem til aktivt å kommunisere med foreldre og søsken helt fra starten av. Barna har allerede gjort mange erfaringer med lyd og rytme fra tida inne i mors liv, og ingenting er vel så trygt og godt som å høre mor eller fars stemme i lek eller sang. Velkommen til hyggelige musikkstunder!

